

Atskaite par dalību COPA/COGECA un Eiropas Komisijas rīkotajā darba grupā:

Kvalitātes nodrošināšana lauksaimniecībā

3.- 4.07.2012., Brisele

Izskatāmais jautājums: Iepriekšējo darba grupu un pasākumu kopsavilkumi, kā arī KLP jautājumu virzība un saskaņošana ar Eiropas Parlamentu un Padomi.

Rezumējums:

Atzinīgi tika vērtēts darbs Dānijas prezidentūras laikā pie „Kvalitātes pakas” pamatdokumentu sagatavošanas un virzības, kā arī par ierosinājumiem Reg. 1234/2007. izmaiņām. Attiecībā uz specifiskajiem tirdzniecības standartiem tika pausts viedoklis, ka tās valstis, kur šie standarti ir saglabāti, ir praktiski statusquo situācijā pret tām valstīm, kam šo standartu nav. Līdzīgi ir ar izcelsmes norādēm. Tādēļ ir nepieciešams, izstrādājot KLP pēc 2013. gada, ietvert arī šobrīd izstrādātās kvalitātes iniciatīvas, lai ES veicinātu kvalitatīvas pārtikas ražošanu starptautiskā līmenī, veicinātu vietējo ražotāju konkurētspēju un uzlabotu vietējo primāro produktu ražotāju stāvokli piegādes ķēdēs, radot šai produkcijai augstu pievienoto vērtību.

Sīkāk tika iztirzāti specifiskie produktu standarti – definīcijas, to ieviešanas nepieciešamība, īpaši, kas attiecas uz „Kalnu produktiem”(mountain products), produktiem ar īpašām aizsargātām ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm, produkti no manas saimniecības, kā arī produkti, kas tiek ielikti tiešajā tirdzniecībā. Tāpat no jauna tika atkārtots Com Agri virzītais jautājums par specifisko augļu un dārzeņu standartu atjaunošanu, lai visiem tirgus spēlētājiem būtu vienādi spēles noteikumi. Viedokļi dalās arī par marķēšanas noteikumu izstrādi. Vācijas pārstāvji pat ierosina Copa-Cogeca pārskatīt šo jautājumu virzību, tādēļ, ka dalībvalstis ļoti kūtri izsaka savus viedokļus un līdz ar to diskusijas notiek ļoti lēni. Tiek izteikts atgādinājums, ka ir uzsāktas publiskās diskusijas, kas noslēgsies 9. septembrī, lai gan lūgums visus ierosinājumus tomēr iesūtīt līdz 3. septembrim. (Ierosinājumus par kvalitātes standartiem vēlams sūtīt jūlija mēnesī –LV viedoklis)

Izskatāmais jautājums: Atbalsta mehānismi kvalitātes shēmām

Rezumējums:

Visas dalībvalstis viennozīmīgi atzīst, ka, lai nodrošinātu kvalitatīvas produkcijas ražošanu, ir jābūt garantētam atbalstam gan vietējām kvalitātes shēmām, gan arī lauksaimniecības uzņēmumos ieviestām privātajām kvalitātes shēmām, kur sertifikācijai ir pakļauti ražošanas posmi, sākot no lauksaimniecības produktu primārās ražošanas procesiem un beidzot ar pārstrādes produktiem. Saskaņā ar Komisijas priekšlikumiem, tomēr ir svarīgi piešķirt ES finansējumu brīvprātīgās sertifikācijas shēmām, lai tiktu ievēroti labas prakses principi attiecībā uz šāda veida shēmām, kā to ir noteikusi Eiropas Komisija līdzīgos gadījumos. Šiem atbalsta instrumentiem prioritāte būtu jāpiešķir sertifikācijas shēmām, kas attiecinātas uz primārajiem ražotājiem un to organizācijām. Lai gan šīs shēmas ir vairāk paredzētas individuālajiem ražotājiem, ir jāatrod veids, kā stimulēt tās izmantot kooperatīviem, ražotāju grupām, RO. Savukārt par individuālajiem ražotājiem ir uzskats, ka šādu atbalstu varēs saņemt tikai tie uzņēmumi, kas būs definēti kā „aktīvais lauksaimnieks”.

Diezgan pamatīga diskusija izvērtās par atbalsta avotu kvalitātes shēmām. Šobrīd puse strādā zem 1. pīlāra(RO) un otra puse(RG, lauksaimniecības kooperatīvi, individuālie ražotāji) zem 2. pīlāra. Valstīs, kur RO nav procentuāli liels skaits, tiek atbalstīts priekšlikums kvalitātes shēmas likt zem 2. pīlāra, bet valstīs, kur šīs organizācijas ir noteicošās, grib nodalīt un atbalstu Kvalitātes shēmām atstāt 1. pīlārā. Latvijā darbojas nacionālā pārtikas kvalitātes shēma, kura jau tiek subsidēta, bet RO biedri iesaistās Privātās kvalitātes sertifikācijas shēmās, kas būtu atbalstāmas, jo ir ļoti dārgas (piem. Global gap). Šajā gadījumā atbalstam vajadzētu nākt no 1. pīlāra, jo šo shēmu dārdzības un augsto prasību dēļ iesaistīsies un jau šobrīd iesaistās tikai kooperatīvi – RO, kas var piesaistīt šajos jautājumos kompetentus cilvēkus un attiecīgi sertificējošās iestādes un iekšējos auditorus. Savukārt Polija ļoti strikti iestājas par to, ka atbalstam kvalitātes attīstībai būtu jānāk no 2. pīlāra, kur pamatā atbalstam ir jābūt individuālajiem ražotājiem.

Tāpat tika diskutēts par atbalstu kvalitātes shēmām, kuru piešķir uz pieciem gadiem, ka vajadzētu rast iespēju pagarināt uz septiņiem, bet ne vairāk gadiem.

Izskatāmais jautājums: KLP nākotne un atbalsta mehānismi „Īsajām piegādes ķēdēm”

Rezumējums:

Runājot par īsajām piegādes ķēdēm, tika uzsvērts, ka būtiskākais ir gan vertikālā, gan horizontālā sadarbība starp visiem tirdzniecības ķēdē iesaistītajiem dalībniekiem, sākot no mazā primārā ražotāja un beidzot ar mazumtirgotāju. Pats būtiskākais ir nodrošināt visā plūsmā kvalitāti, tādēļ ir svarīgas kvalitātes shēmas un atbalsts tām, tikpat svarīgi ir konsultācijas un izglītošanas pasākumi, kā arī produktu dažādas veicināšanas un virzības kampaņas. Virzības kampaņas ir cieši saistītas ar izcelsmes norādēm, lai patērētājam būtu nepārprotama informācija, no kurienes konkrētais produkts ir nācis. Laika posmā no 2001.-2011. gadam ES ir darbojušās 518 programmas, no kurām 49 (9%) ir bijušas multivalstu virzītas par kopējo summu 1 163,9 milj. Eur. Produktu grupās šajās programmās 1. vieta ir augļiem un dārzeņiem, kur visvairāk darbojušās tādas valstis kā Itālija, Grieķija, Francija, Nīderlande, savukārt Latvija ir priekšpēdējā vietā.

Sarunās par īso piegādes ķēžu attīstību un vietējā tirgus sakārtošanu tika pausts Latvijas viedoklis, ka jābūt arī tirgus aizsardzības mehānismiem un katrā valstī jāstrādā uz atbalstu saviem produktiem, nevis jāļauj un jāstimulē tiešā tirdzniecība ar kaimiņvalstu produktiem. Tas pats attiecas arī uz valsts un pašvaldību iepirkumiem – gan Francija, gan Itālija pat nesaprot situāciju, ka augļu vai dārzeņu pašvaldību iepirkumos varētu kā uzvarētājs būt vairumtirdzniecības bāze, kas tirgo nesaprotamas kvalitātes un izcelsmes importētos produktus. Tā kā uzsvēru, ka ļoti liela problēma ir tieši Polijas preču tirdzniecība beznodokļu zonā Latvijas tirgos, tad Polijas pārstāvji ierosināja, ka šo jautājumu vajadzētu apspriest, tiekoties Latvijas, Lietuvas un Polijas pārstāvjiem un meklējot kopējus risinājumus gan likumdošanā, gan tirgus uzraudzībā. Kopējā politikas veidošanā ir vairāki jautājumi, kas ir neskaidri un varētu radīt problēmas to definēšanā un lietošanā. Šobrīd nav vienots viedoklis par Ģeogrāfisko izcelsmes norāžu lietošanu, piešķiršanu un īpaši par rezervēšanas noteikumiem.

Tāpat nav definīcijas, kas tad ir īsās piegādes ķēdes un kādiem jābūt vietējo produktu marķēšanas noteikumiem, kā jālieto izcelsmes norādes. Tika arī uzdots jautājums par valstu karoga krāsu lietošanu izcelsmes identificēšanai, uz ko atbilde bija pozitīva, bet ne 100% apstiprinoša. Nacionālajai likumdošanai ir jāievieš skaidrība par reģistrēto produktu (preču zīmju) nosaukumu rezervēšanu. Arī satura norāžu lietošana nav pilnībā definēta, un tur ir jāievieš lielāka skaidrība. Problēmas rada arī kontroles mehānismi dalībvalstīs par izcelsmes norāžu lietošanu (procentuālais sastāvdaļu atšifrējums, cik pieļaujams saturā ne vietējiem produktiem). Marķēšanas standartos dalībvalstīm vajadzētu saprast – vai tas ir vietējās saimniecības vietējais produkts (product from my farm), vai produkts ar konkrētām kvalitātes prasībām un izcelsmes norādi valstiskā līmenī.

Kvalitātes termini, kas ir atšķirīgi DV, vajadzētu Eiropas dimensijās novienādot definīcijas un skaidrojumus īpaši nozares robežās.

Kopsavilkums/ leteikumi nākamajam darbam:

EK pārstāvju izteicieni par budžetu: „Budžets nav no labākajiem, bet īpaši piestrādājot, viss ir iespējams”. Tas tikai liecina par to, ka Latvijai, lai varētu virzīt savas intereses, ir īpaši aktīvi jāiesaistās KLP veidošanā, jo tie jautājumi, kas tiks palaisti garām, tad arī būs līdzvērtīgi VPM ar ko šobrīd cīnāmies un nevaram atrisināt.

Pagaidām paliek atklāti jautājumi par higiēnas regulu – kā un cik lielā mērā to attiecināt uz mazajiem ražotājiem, mājražotājiem.

Saskaņotie marķējumi vietējiem produktiem - ierosinājums, ka var lietot arī piktogrammas, gan šķiet ļoti nepiemērots mazajiem ražotājiem, pirmkārt, lai atpazītu kādu konkrētu simbolu, ir jāveido atpazīstamības kampaņa, otrkārt, tie ir papildus izdevumi, jo jāgatavo speciāls marķējums nelielos daudzumos katram ražotājam.

Nav ne ierosinājumu, ne ideju, kā palielināt vietējo neiekasētu produktu atpazīstamību, īpaši svaigai gaļai, izlejamajam pienam, ka tas patiešām ir nācis no konkrētas saimniecības vai apgabala.

Uz šiem jautājumiem LV vajadzētu būt savam saskaņotajam viedoklim, lai nākamās darba grupas tikšanās laikā un arī apspriešanas periodā rakstiski varētu skaidri uzsvērt Latvijas viedokli, kā arī ierosinājumus.

KLP posmā no 2013-2020. gadam ir vērsta uz vietējo produktu izcelšanu, transporta pārvadājumu samazināšanu, kā arī uz preču atpazīstamības un sabiedrības informēšanas pasākumiem, kam visam pamatā ir preču kvalitātes uzlabošana. Tāpat šim jēdzienam „kvalitatīvs produkts” ir jābūt vienādei nozīmei visās Eiropas valstīs un arī PTO valstīs, kas eksportē preces uz ES. Tādējādi, paceļot kvalitātes latiņu ES ražojumiem un ieviešot saviem produktiem specifiskos standartus, mums būs vieglāk aizsargāt savu tirgu pret lēto un mazāk kvalitatīvo importu.

Edīte Strazdiņa

Paraksts

